

Małgorzata WOLTMANN-ŻEBROWSKA*

Płetwonurkowanie w Polsce w latach 1970–2005. Rozwój organizacyjny i największe osiągnięcia sportowe

Streszczenie

Płetwonurkowanie rozwinęło się w Polsce w ramach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego i Ligi Ochrony Kraju. W 1994 r. powstał Polski Związek Płetwonurkowania Sportowego, w ramach którego nastąpił dalszy rozwój tej dyscypliny. Najlepsi zawodnicy reprezentowali Polskę w imprezach międzynarodowych, w tym także w mistrzostwach Europy i świata. Osiągnęli w nich niemałe sukcesy, największym z nich są niewątpliwie tytuły mistrza Europy Aleksandra Polaka i mistrza świata juniorów Wojciecha Dorożyńskiego.

Słowa kluczowe: płetwonurkowanie, pływanie podwodne

Wstęp

Płetwonurkowanie sportowe w Polsce, choć ma półwiekową tradycję, nie jest dyscypliną powszechnie znaną. W jej historii można wyróżnić trzy okresy. Pierwszy, nie licząc lat spontanicznego rozwoju, został zapoczątkowany w 1956 roku, kiedy powstała Komisja Działalności Podwodnej przy zarządzie głównym Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (dalej: PTTK). Drugi obejmuje lata 1970–1993, w których płetwonurkowanie rozwijało się pod patronatem Ligi Obrony Kraju (dalej: LOK). Trzeci rozpoczął się po powołaniu Polskiego Związku Płetwonurkowania Sportowego (dalej: PZPnS), co nastąpiło na przełomie lat 1993/1994.

Dzieje płetwonurkowania w Polsce – jak dotąd – nie znajdują dostatecznego odzwierciedlenia w polskiej historiografii kultury fizycznej. W literaturze

---

* Dr, adiunkt w Katedrze Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej (Zakład Pedagogiki) Akademii Wychowania Fizycznego im. E.W. Piaseckiego w Poznaniu.

przedmiotowej znana jest tylko niewielka publikacja Henryka Kurzydły¹, a jedyną obszerniejszą pozycją jest praca magisterska Bartosza Smaruja², która jednak – ze względu na przechowywanie prac dyplomowych w archiwum uczelnianym – jest praktycznie niedostępna.

W związku z tym temat został w niniejszym artykule zasygnalizowany i jedynie zarysowany, aby w skrótownym wymiarze ukazać rozwój pływackich w Polsce, a poprzez to zachęcić historyków kultury fizycznej do podjęcia badań w szerszym zakresie. Ujęty został okres po 1970 roku, kiedy dyscyplina ta rozwijała się już w sposób zorganizowany, przy czym szczególną uwagę zwrócono na sprawy organizacyjne i osiągnięcia sportowe na szczeblu międzynarodowym. Pominięto kwestie sprzętowe, kadrowe, szkoleniowe, współzawodnicstwa krajowego i inne, bowiem ramy objętościowe artykułu na ich uwzględnienie nie pozwoliły.

Bazę źródłową do realizacji celu badawczego stanowiły akta Polskiego Związku Pływackiego (dalej: PZPn), kroniki klubów działalności podwodnej, materiały w posiadaniu Jana Świtale (prezesa klubu „Tazar” Chodzież), prasa sportowa (w tym „Gazeta Poznańska”, „Przegląd Sportowy” i czasopismo „Podwodny Świat”), wspomnienia działaczy, trenerów i b. zawodników (m.in. Mariana Bigosa, Marcina Nocolaka, Beaty Radziszewskiej, Anny Szulc, Jana Świtale) i inne. Pozwoliły one na przedstawienie kwintesencji zagadnienia.

Rozwój organizacyjny

W 1959 roku, z inicjatywy komandora Jaques-Yves Cousteau, powołano Światową Federację Działalności Podwodnej (Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques, dalej: CMAS). Współzałożycielem było Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, a ściślej – w jego imieniu – istniejąca od 1956 roku Komisja Działalności Podwodnej PTTK. W tym okresie powstały w Polsce kluby działalności podwodnej: „Neptun” Gdańsk (1958 r.), „Castor” Wrocław (1965 r.), „Zorba” Wrocław (1965 r.), „Akwanauta” Toruń (1968 r.), „Marlin” Gorzów Wlkp. (1968 r.)³ i inne.

Z czasem opiekę nad tą dyscypliną przejęła Liga Obrony Kraju. Wydział Sportów Obronnych LOK prowadził szkolenie pływackich dla potrzeb wojska, zwłaszcza marynarki wojennej, a także żeglarstwa i innych specjalności⁴.

¹ H. Kurzydło, *Komisja Działalności Podwodnej Ligi Obrony Kraju. Informator*, Warszawa 1991.

² B. Smaruj, *Zarys historii pływackich w Polsce w latach 1970–2004*, ZWKF w Gorzowie Wlkp. 2005.

³ B. Woltmann (red.), *Zarys historii sportu w Gorzowie Wielkopolskim 1945–1997*, Gorzów Wlkp. 1998, s. 248.

⁴ Relacja Jana Świtale.

Prężną działalność prowadziły wtedy – obok wcześniej wymienionych organizacji – Poznański Klub Działalności Podwodnej i WKS „Flota” Gdynia.

W oparciu o stowarzyszenia zainteresowane rozwojem płetwonurkowania sportowego, na początku lat siedemdziesiątych rozpoczęły się planowe działania w tym kierunku. Powstawały nowe sekcje, wśród nich „Delfin” Chodzież (1977 r.), „Barakuda” Stargard Szcz. (1979 r.), „Skalar” Białystok i inne. Istotną rolę odegrał inż. Jerzy Kuliński, który w 1970 roku – jako przedstawiciel Komisji Działalności Podwodnej PTTK – został powołany w skład zarządu Światowej Organizacji Działalności Podwodnej i wybrany na przewodniczącego Komisji Technologicznej Komitetu Naukowego CMAS. Funkcję tę pełnił do 1974 roku.

W latach osiemdziesiątych utworzono kolejne kluby działalności podwodnej, m.in. „Tazar” Chodzież (1986 r.) i „Rekin” Wrocław (1989 r.). Działalność w zakresie nurkowania i pływania podwodnego była coraz szersza i owocna. Dojrzała też myśl powołania wyodrębnionej organizacji, która samodzielnie kierowałaby wszystkimi sprawami w obrębie płetwonurkowania.

Wstępną uchwałę podjęła Komisja Działalności Podwodnej LOK na swym posiedzeniu w Charzykowych (1–2.05.1993 r.)⁵. Dnia 14 lipca tego roku Grupa Inicjatywna postawiła sobie za cel założenie Polskiego Związku Nurkowania Sportowego i zorganizowania zebrania poświęconego tej sprawie. Najpierw jednak, w dniu 4.12.1993 roku w Gdyni, odbył się Walny Zjazd Delegatów, który powołał Komitet Założycielski i jego prezydium z Jędrzejem Czajkowskim na czele⁶. Komitet na swym zebraniu w dniu 19.03.1994 roku założył Związek, a na kolejnym spotkaniu w dniu 9 kwietnia potwierdził zgodność z przepisami wszystkich podjętych decyzji i zmienił nazwę stowarzyszenia na: Polski Związek Płetwonurkowania Sportowego⁷. W czerwcu 1996 roku PZPNs został członkiem Komisji Sportowej CMAS.

Po utworzeniu Związku zasięg oddziaływania merytorycznego i terytorialnego znacznie się rozszerzył. Powstało kilka nowych klubów, m.in. w 1997 roku – „Laguna 24” Toruń (przy Szkole Podstawowej nr 24 tego miasta), w 2003 roku – „Marlin” Jastarnia (przy Ośrodku Rehabilitacyjnym w Juracie).

W omawianym okresie Związkiem kierowali Jerzy Czajkowski (1994–1998), Leszek Siudut (1998–2002) i ponownie Jerzy Czajkowski (od 2002 r.). W czasie kadencji drugiego z nich zmieniono nazwę zrzeszenia na: Polski Związek Płetwonurkowania⁸. Działalność odbywała się w dwóch subdyscyplinach (grup konkurencji) pływania podwodnego – po powierzchni (dalej: pp) i pod wodą (dalej: pw).

⁵ B. Paluszkiewicz, *Powołanie Polskiego Związku Nurkowania Sportowego. Sprawozdanie z posiedzenia Komisji Działalności Podwodnej ZG LOK*, Charzykowy 1993, s. 13.

⁶ J. Tyminski, *Sprawozdanie z Walnego Zjazdu Delegatów*, Gdynia 1993, s. 1.

⁷ Tenże, *Sprawozdanie ze Zjazdu Delegatów Założycieli Polskiego Związku Nurkowania Sportowego*, Warszawa 1994, s. 1.

⁸ Uchwała Prezydium Zarządu Polskiego Związku Płetwonurkowania Sportowego, Gdynia, 30.06.2000.

Międzynarodowe osiągnięcia sportowe

Sukcesy międzynarodowe reprezentanci Polski zaczęli osiągać dopiero w drugiej połowie lat osiemdziesiątych XX wieku. W 1986 roku Beata Radzińska uczestniczyła w Mistrzostwach Europy w Berlinie Zachodnim, gdzie poprawiła trzy rekordy Polski w pływaniu z płetwami po powierzchni, oraz w Mistrzostwach Świata (również w Berlinie Zachodnim), zajmując XVI miejsce na dystansie 1500 m pp z nowym rekordem kraju (15.55,88 min.). W międzynarodowych zawodach o Puchar Przyjaźni zdobyła dwa brązowe medale na 800 i 1500 m pp. W następnych latach odnosiła kolejne sukcesy i poprawiała 24 razy rekordy Polski w pływaniu szybkim⁹. Obok niej do czołówki polskich pływaków w pletwonurkowaniu w owym czasie należeli Sylwia Bilik, Ewa Kurza, Wojciech Łożyński, Ireneusz Jabłoński, Zygmunt Ciepły, Robert Konopka.

Na początku lat dziewięćdziesiątych na uwagę zasługują starty zawodników polskich w XIV Mistrzostwach Europy w Göteborgu (Szwecja) w 1991 roku, na których Elżbieta Krakowiak zdobyła dwa brązowe medale: na 400 i 800 m w pływaniu pod wodą¹⁰, oraz w następnym roku na mityngu w Amersfoort (Holandia), gdzie rozpoczęli swoją międzynarodową karierę Elżbieta Krakowiak, Aldona Kroplewska i Aleksander Polak. W 1993 roku, na II Mistrzostwach Świata Juniorów w Lyonie (Francja), Polacy nie odegrali większej roli. Najwyższe pozycje wywalczyła Magdalena Nodzyńska, która dwukrotnie zajęła VII miejsce.

Po utworzeniu Polskiego Związku Pletwonurkowania Sportowego młodzi reprezentanci kraju startowali pięciokrotnie w mistrzostwach Europy juniorów (dalej: MEJ). W 1994 roku, w V MEJ w Balatonfuzfo (Węgry), żaden z zawodników polskich nie zakwalifikował się do finału, ale na następnych mistrzostwach (Liberec – Czechy, 1996 r.) zdobyli 5 medali: dwa srebrne i trzy brązowe. Tytuły wicemistrzowskie wywalczyła Dorota Dorożyńska na 50 m pp i 50 m pw. Na MEJ w Pescarze (Włochy) efekty medalowe były – co prawda – mniejsze, bowiem tylko Anna Szulc zdobyła brązowy krążek na 400 m pp, ale reprezentacja kraju uplasowała się w punktacji zespołowej na VI miejscu¹¹.

VIII Mistrzostwa Europy Juniorów w Sankt Petersburgu (Rosja) były dla reprezentacji Polski bardziej udane, wywalczyła bowiem 4 brązowe medale. Zawisły one na szyjach Izabeli Gasińskiej (200 m pp), Sylwii Madej (100 m pp), Magdaleny Szumskiej (400 m pw) i sztafety żeńskiej (4 × 200 m pp)¹².

Kolejne MEJ odbyły się w Polsce. Zostały one zorganizowane w Dębicy (14–21.07.2000 r.). Medale w konkurencjach indywidualnych zdobyli Mateusz Szurmiej

⁹ J. Gaj i B. Wolmann (red.), *Zarys historii sportu w Polsce 1945–1997*, Gorzów Wlkp. 1998, s. 238.

¹⁰ „Przegląd Sportowy” 1992, nr 250, s. 4.

¹¹ Komunikat z VII Mistrzostw Europy Juniorów w Pływaniu w Pletwach. Pescara 1998; Sprawozdanie z VII MEJ w pływaniu w pletwach. Chodzież 1998.

¹² Komunikat z ME Juniorów w Pływaniu w Pletwach. Sankt Petersburg 2000.

(srebrny na 200 m pp) i Maciej Kurdek (brązowy na 50 m pp), a w sztafetach – drużyna męska (srebrny na 4×100 m pp i brązowy na 4×200 m pp)¹³.

Współzawodnictwo w mistrzostwach świata juniorów (dalej: MŚJ), ze względu na szerszy zasięg uczestnictwa i nieco wyższy poziom sportowy, było niewątpliwie trudniejsze. Tym bardziej wysoko należy ocenić sukces Wojciecha Dorożyńskiego, który w 1995 roku na III MŚJ w Bratysławie (Słowacja) zdobył na tym szczeblu pierwsze dla Polski medale: złoty na 200 m pp i dwa brązowe. Jego siostra Dorota zakwalifikowała się pięciokrotnie do finału A, a na 100 m pp uplasowała się na IV miejscu. Na następnych MŚJ w Dunajvaros (Węgry) reprezentanci Polski nie odegrali większej roli. Najbliżej podium był Marcin Kopeć, który na 100 m pw zajął IV lokatę¹⁴.

Lepiej było na kolejnych mistrzostwach świata juniorów w latach 1999 i 2001. Ze Strasburga (Francja) reprezentantki kraju przywiozły dwa brązowe medale za III miejsca w sztafetach, a w Aquascalientes (Meksyk) polscy płetwopływacy wywalczyli pięć medali: srebrny – Wojciech Lipka (400 m pw), brązowe – Sylwia Madej, Mateusz Szurmiej i męska sztafeta w pływaniu po powierzchni oraz W. Lipka swój drugi medal (800 m pw)¹⁵. Z kolei na VII MŚJ, które odbyły się w 2003 roku w Jalu (Korea), uczestniczył tylko jeden reprezentant Polski – Paweł Szkudlarek, zdobywając srebrny medal na 800 m pp.

Na mistrzostwach Europy seniorów (dalej: ME) większe sukcesy odnieśli Polacy dopiero w 1995 roku. W Tampere (Finlandia) popisała się Aldona Kropiewska, która stanęła czterokrotnie na podium – po srebrny medal za II miejsce na 200 m pp oraz po trzy brązowe medale za trzecie lokaty w dwóch konkurencyjnych indywidualnych (800 i 1500 m pp) i z koleżankami w sztafecie 4×200 m pp. W latach 1997 (Montpellier, Francja) i 1999 (Ateny, Grecja) Polacy nie stanęli na podium.

W dwóch ostatnich mistrzostwach Europy reprezentanci kraju nawiązali do osiągnięć z połowy lat dziewięćdziesiątych. W 2001 roku, w Eger (Węgry), Aleksander Polak ustanowił wspaniały rekord Polski i zdobył brązowy medal na 100 m pw, a w 2003 roku w Libercu (Czechy) wywalczył złoty medal w tej samej konkurencji, pomnażając swoje osiągnięcie brązowymi medalami na 400 m pw i z kolegami w sztafecie 4×200 m¹⁶.

W długodystansowych mistrzostwach Europy reprezentanci Polski startowali tylko jeden raz – w 1998 roku w miejscowości Terlicko (Czechy). Wśród kobiet najwyżej uplasowała się Anna Szulc (XI na 4000 m), a wśród mężczyzn – Bartosz Smaruj (X na 6000 m).

W międzynarodowych zawodach najwyższej rangi, czyli w mistrzostwach świata (dalej: MŚ) płetwonurkowców, Polacy sukcesów na miarę oczekiwań nie

¹³ Komunikat z IX MEJ. Dębica 2002.

¹⁴ Relacja A. Szulc i M. Noculaka (uczestników IV MŚJ w 1997 r.).

¹⁵ Sprawozdanie z MŚ Juniorów w 2001 r.

¹⁶ Protokół z ME Seniorów w Pływaniu w Płetwach. Liberec 2003.

odnieśli. Do 2000 roku włącznie nie zdobyli ani jednego medalu. W VII MŚ, które odbyły się w 1994 roku w Dong Guan (Chiny), najwyższą lokatę wywalczyła Aldona Kroplewska na 100 m pp (V), a reprezentacja kraju w klasyfikacji łącznej – IX miejsce. Podobnie zakończyły się starty Polaków w 1996 roku, kiedy w Dunajvaros (Węgry) najbliższe podium była Dorota Dorożyńska (V na 100 m pp). W 1998 roku płetwopływacy rywalizowali w Cali (Kolumbia), a tam najlepsi Polacy (Aldona Kroplewska i Aleksander Polak) zajęli dopiero VI miejsce. W 2000 roku, w Palma de Majorka (Hiszpania), o medale otarł się A. Polak, dwukrotnie uplasował się bowiem na IV miejscu (100 m pw i 400 m pw)¹⁷.

Powodzeniem zakończyły się mistrzostwa świata w 2002 roku. W Patra (Grecja) Polacy zdobyli trzy brązowe medale, a wywalczyli je Mateusz Szurmiej na 200 m pp¹⁸, Aleksander Polak na 400 m pw i sztafeta męska (z udziałem obu wymienionych zawodników) na 4 × 200 m pp. W XII Mistrzostwach Świata w Szanghaju (Chiny) Polacy swych wysokich dyspozycji nie potwierdzili.

Podsumowując dorobek medalowy, należy stwierdzić, że Polacy zdobyli na omówionych zawodach mistrzowskich ogółem 38 medali, tj. 2 złote, 10 srebrnych i 26 brązowych, z tego 13 seniorzy (3 na MŚ i 10 na ME) oraz 25 juniorzy (11 na MŚJ i 14 na MEJ).

Na uwagę zasługuje, że najbardziej aktywne zespoły polskie uczestniczyły we współzawodnictwie międzynarodowym w ramach Klubowego Pucharu Europy (od 2001 r. – w Pucharze Świata). Najwyższe lokaty w kolejnych latach wywalczyły: w 1997 r. – „Barakuda” Stargard Szcz. (VI), w 1998 r. – „Rekin” Wrocław (V), w 1999 r. – „Rekin” Wrocław (IV), w 2000 r. – „Akwanauta” Toruń (XIII), w 2001 r. – „Nautilus” Jastrzębie Zdrój. W latach 2002–2004 w zawodach uczestniczyły tylko kluby toruńskie, ale bez sukcesów¹⁹.

Konkluzja

Płetwonurkowanie sportowe w Polsce rozwijało się początkowo pod patronatem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, a następnie Ligi Obrony Kraju. Wniosły one wielki wkład w zakresie wypracowania podstaw tej dyscypliny sportu. Z chwilą powołania Polskiego Związku Płetwonurkowania Sportowego jako samodzielnego zrzeszenia (1994 r.) rozwój ten został bardzo przyspieszony. Powstawały nowe kluby, organizowano coraz więcej imprez, zawodnicy osiągnęli sukcesy w rywalizacji międzynarodowej. Największymi były niewątpliwie tytuły mistrza świata juniorów Wojciecha Dorożyńskiego w 1995 roku i mistrza Europy seniorów Aleksandra Polaka w 2003 roku. Do czołówki europejskiej zaliczali się również Elżbieta Krakowiak, Aldona Kro-

¹⁷ Zob. B. Smaruj: dz. cyt., s. 79–88.

¹⁸ Na 400 m pp (zajmując VIII miejsce) ustanowił rekord świata juniorów: 2.54,51 min.

¹⁹ Szerzej zob. B. Smaruj, dz. cyt., s. 60–67.

plewska, Mateusz Szurmiej i kilkoro innych. Płetwonurkowie polscy byli widoczni na basenach większości krajów Europy i świata.

Aneks

Rekordy Polski w płetwonurkowaniu²⁰

Konkurencja	Wyniki	Nazwisko i imię zawodnika	Miejsce	Rok
Kobiety				
50 m pp	20,94	Gasińska Izabela	Gdynia	2000
100 m pp	45,63	Kroplewska Aldona	Dongguan	1994
200 m pp	1.38,87	Kroplewska Aldona	Tampere	1995
400 m pp	3.32,44	Kroplewska Aldona	Ateny	1992
800 m pp	7.28,13	Kroplewska Aldona	Ateny	1992
1500 m pp	14.29,00	Kroplewska Aldona	Sofia	1995
50 m pw	18,69	Krakowiak Elżbieta	Oświęcim	1993
100 m pw	47,64	Krakowiak Elżbieta	Hannover	1992
400 m pw	3.25,93	Krakowiak Elżbieta	Moskwa	1993
800 m pw	7.11,14	Krakowiak Elżbieta	Moskwa	1993
Mężczyźni				
50 m pp	17,41	Majewski Wojciech	Toruń	2004
100 m pp	37,64	Szurmiej Mateusz	Gdańsk	2003
200 m pp	1.25,74	Szurmiej Mateusz	Toruń	2002
400 m pp	3.08,81	Dorożyński Wojciech	Toruń	2003
800 m pp	6.49,58	Szkudlarek Paweł	Jalu	2003
1500 m pp	13.39,65	Noculak Marcin	Pescara	1998
50 m pw	15,80	Polak Aleksander	Akita	2001
100 m pw	34,11	Polak Aleksander	Eger	2001
400 m pw	2.50,13	Polak Aleksander	Patra	2002
800 m pw	6.20,14	Polak Aleksander	Szanghaj	2004

Bibliografia

A. Źródła

I. Źródła instytucjonalne,

Akta Polskiego Związku Pływackiego

Komunikat z VII Mistrzostw Europy w Pływaniu w Płetwach. Pescara 1998.

Komunikat z ME Juniorów w Pływaniu w Płetwach. Sankt Petersburg 2000.

²⁰ Stan z początku 2005 roku.

- Komunikat z IX Mistrzostw Europy Juniorów. Dębica 2002.
Paluszkiewicz B.: Powołanie Polskiego Związku Nurkowania Sportowego.
Sprawozdanie z posiedzenia Komisji Działalności Podwodnej ZG Ligi
Obrony Kraju. Charzykowy 1993.
Protokół z ME Seniorów w Pływaniu w Płetwach. Liberec 2003.
Sprawozdanie z MŚ Juniorów w 2001 r.
Sprawozdanie z VII ME Juniorów w Pływaniu w Płetwach. Chodzież 1998.
Tymiński J., Sprawozdanie z Walnego Zjazdu Delegatów. Gdynia 1993.
Tymiński J., Sprawozdanie ze Zjazdu Delegatów Założycieli Polskiego Związku
Nurkowania Sportowego. Warszawa 1994.
Uchwała Prezydium Zarządu Polskiego Związku Płetwonurkowania Sportowe-
go, 30.06.2000.

II. Źródła rękopiśmienne

- Kroniki klubów działalności podwodnej.
Materiały Jana Świtala (prezesa klubu „Tazar” w Chodzieży).

III. Prasa codzienna i czasopisma

- „Gazeta Poznańska”, Poznań 1970–2005.
„Kultura Fizyczna”, Warszawa 1970–2005.
„Podwodny Świat”, Warszawa 1970–2005.
„Przegląd Sportowy”, Warszawa 1970–2005.
„Sport”, Katowice 1970–2005.
„Sport Wyczynowy”, Warszawa 1970–2005.
„Wychowanie Fizyczne i Sport”, Warszawa 1970–2005.

IV. Relacje

- Bigos Marian
Noculak Marcin
Radziszewska Beata
Szulc Anna
Śwital Jan

B. Literatura

- Gaj J., *Wychowanie fizyczne i sport w Polsce Ludowej*, Warszawa – Poznań 1987.
Gaj J., Hądzelek K., *Dzieje kultury fizycznej w Polsce*, Podręczniki AWF w Poznaniu, nr 45, Poznań 1997.
Gaj J., Woltmann B. (red.), *Zarys historii sportu w Polsce (1867–1997)*, Gorzów Wlkp. 1999.
Gondek L., *Kultura fizyczna w Polsce 1944–1984*, Gdańsk 1986.
Kunicki B. J., Woltmann B. (red.), *Z dziejów kultury fizycznej*, Gorzów Wlkp. 1996.

- Kurzydło H., *Komisja Działalności Podwodnej Ligi Obrony Kraju, Informator*, Warszawa 1991.
- Popiołek R., *Pływanie i nurkowanie*, Warszawa 2000.
- Smaruj B., *Zarys historii płetwonurkowania w Polsce w latach 1970–2004*, ZWKF Gorzów Wlkp. 2005.
- Szymański L., *Kultura fizyczna w polityce II Rzeczypospolitej*, „Studia i Monografie AWF we Wrocławiu”, nr 47, Wrocław 1995.
- Tuliszka M., *Z dziejów Polskiego Związku Pływackiego 1922–1992*, Warszawa 1992.
- Woltmann B., *Pływanie podwodne*, [w:] B. Woltmann (red.), *Zarys historii sportu w Gorzowie Wlkp. 1945–1997*, Gorzów Wlkp. 1998.

Abstract

Scuba diving in Poland 1970–2005. Organizational development and the greatest sporting achievements

Scuba diving developed in Poland in the Polish Tourist Association and the League of Conservation Land. In 1994, the establishment of the Polish Association of Sport diving, in which there was a further development of this discipline. The best players represent Poland in international competitions, including the European and World Championship. They have achieved considerable success, most of them are undoubtedly European titles Aleksander Polak and the Junior World Championships Wojciech Dorożyński.

Key words: Scuba diving, swimming underwater